

5. In een dergelijke culturele monopoliesituatie krijgen marktmechanismen makkelijker vat op het theater; voor wie opgemerkt wil worden is een goede pers en veel publiek een eerste prioriteit, eventueel zelfs ten koste van artistieke motiveringen.

6. Binnen deze marktmechanismen krijgt de pers de functie van "trendsetter". Is de "Vlaams is Leuk"-golf niet in grote mate een produkt van de Nederlandse theaterkritiek?

7. De Vlaamse golf als eenge maakte theaterbeweging is een waanbeeld. Tussen *De Getemde Feeks* van Dirk Tanghe, de *Macbeth* van Ivo Van Hove en Anne Teresa De Keersmaekers enscenering van Heiner Müllers *Medea* liggen zeer uiteenlopende denkbeelden over theater en maatschappij, liggen hele werelden.

8. De Vlaamse theatermakers kunnen de Nederlandse theaterproblemen niet oplossen (en omgekeerd). Ze kunnen door in Nederland te gaan werken evenmin de Vlaamse theaterproblemen uit de wereld helpen. Het receptieve werk (het spelen van voorstellingen in Nederland) is meestal te vluchtig om een echt publiek te kunnen opbouwen. Het creatieve werk (het investeren in een Nederlandse artistieke structuur) kan gezien de grote verschillen in denkwereld en speelstijl pas op zeer lange termijn tot resultaten leiden. En heeft het theater, precies omdat zijn "materiaal" uit levende mensen bestaat, niet méér dan andere kunsten, nood aan *wortels*, aan een effectieve verankering in een eigen gemeenschap?

De schade van vastgeroeste structuren

Dit is geen pleidooi tegen culturele uitwisseling; deze vraag naar wortels heeft weinig van doen met nationalistische of regionalistische reflexen. Nederlandse en Vlaamse theatermakers kunnen inderdaad heel wat van elkaar leren.

De receptieve uitwisseling, het bekijken van elkaars werk moet in elk geval verder gaan; het jonge Nederlandse theateraanbod is in feite te weinig te zien in Vlaanderen. Een creatieve uitwisseling is zeker wenselijk indien deze samenwerking vertrekt vanuit duidelijk aangevoelde en/of geformuleerde gemeenschappelijke artistieke uitgangspunten. Het ter beschikking stellen van middelen in een aangepaste vorm zoals b.v. in het Nederlands-Vlaamse co-produktiefonds lijkt in dat verband een zeer nuttig initiatief; spijtig echter dat Vlaanderen hier weer in gedane beloften tekortschiet.

Maar elke creatieve praktijk moet haar eigen organisatorische structuur kunnen opbouwen, moet haar eigen wortels in een gemeenschap kunnen realiseren. Wellicht moet elk geval apart bekeken, gewikt en gewogen worden, maar toch...: wat zit Herman Gilis in godsnaam in Groningen te doen? Is Amsterdam wel de plek waar Sam Bogaerts zich het best kan ontplooiën? Licht het grootste probleem van het Vlaamse theater vandaag niet in het onbegrip omtrent de omvang van de schade die vastgeroeste structuren aan het creatieve werk van theatermakers aanbrengen? En is binnen dit kader de problematiek van de A-gezelschappen die met zo'n 170 miljoen van de theatersubsidie gaan lopen niet zéér zéér bepalend?

Sinds de breuk die rond 1970 in het Vlaamse theater ontstond, is, wie wegstapte uit deze "officiële" structuren (de enkele uitzonderingen bevestigden de regel) er niet meer weergekeerd. Ook vandaag nog lopen er mensen weg: de "nieuwe" Arcagroep b.v. wordt bevolkt door deze "vluchtelingen". Wie wegging bouwde zijn eigen structuren op, zocht naar zijn eigen artistieke zelfbeheerssituatie. Teruggaan kan dan alleen nog maar op basis van de eigen voorwaarden waar dit veronderstelt dat de grote structuren de bereidheid tonen zichzelf in vraag te stellen...

De Vrek en Pinokkio

Zeer zeker: er worden vandaag wel degelijk jonge mensen in de oude structuren geïntegreerd, maar er binnen stappen betekent zoveel als: alle eigen wapens uit handen laten slaan, de condities van het bestel accepteren.

Wat vandaag in het N.T.G. gebeurt, is in dit verband veelbetekend. Twee jonge regisseurs – Luk Perceval en Dirk Tanghe – regisseren elk een produktie. Op het moment van het schrijven van dit artikel is Tanghes *Vrek* al achter de rug en moet Percevals *Pinokkio* nog in première gaan. Misschien lopen we hierdoor op de feiten vooruit, maar de kaarten lijken ons helder op de tafel te liggen. Voor Perceval is zijn NTG-regie een *bijkomende* ervaring; in de eerste plaats geschiedt zijn werk in de Blauwe Maandag Compagnie waar hij zelf de artistieke voorwaarden bepaalt. Het niet hebben van een dergelijke eigen structuur is vandaag Tanghes grootste handicap: een basis voor een eventueel verweer heeft hij niet. Dat het NTG hem een vast contract aanbiedt en dat hij dat ook aanvaardt, ligt geheel in de lijn van de verwachtingen. Zijn *Vrek* behoort tot dat

"mooie-plaatjes"-theater dat door het NTG met gemak te recupereren is, met succes te integreren, zonder ook maar aan functionering te moeten raken.

Alle hens aan dek

Dit is slechts één voorbeeld, maar er kunnen er honderden aangehaald worden waaruit blijkt dat men in Vlaanderen in het algemeen onvoldoende beseft dat al die processen van organisatorische, sociologische, financiële, beleidsmatige, syndicale enz. aard *mee* het karakter, het uitzicht én de impact van een artistiek produkt bepalen. *Produktie-omstandigheden zijn een intrinsiek deel van het produkt*. Als men in een te kleine ruimte moet repeteren zal zich dat in de voorstelling weerspiegelen...

De Vlaamse theatermakers zoeken voor hun creativiteit naar uitwegen: ze maken eigen structuren, desnoods zonder middelen; ze gaan in Nederland werken als hun dat meer armslag biedt, enz. Maar laten we niet vergeten dat dit *uitwegen* zijn en geen *oplossingen*. De grootste angst die ons dan ook bevangt bij al die bejubeling van het Vlaamse theater in Nederland, is dat men hierdoor in Vlaanderen op die niveaus waar beslissingen genomen en oplossingen uitgewerkt kunnen worden, zou gaan denken dat alles koek en ei is voor de Vlaamse theatermakers: "Want kijk maar naar het onthaal dat hun in het buitenland te beurt valt..." Laat ons bij dit grote vuurwerk vol schittering met beide voeten op de grond blijven, met nuchtere ogen in de kop en laat ons niet zo dom zijn om te lachen als het bliksemt.

Marianne Van Kerkhoven

Zegt de Vlaming:

Weet je waarom de Zaïrezen naast de apen wonen en wij naast de Nederlanders?

Omdat de Zaïrezen eerst mochten kiezen.